

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Všeobecná časť

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky predkladá do legislatívneho procesu návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“).

Cieľom návrhu zákona na základe doterajšej aplikačnej praxe je posilniť a podporiť na Slovensku priaznivé prostredie pre rozvoj sociálnej ekonomiky, teda produktívnych, distributívnych a spotrebiteľských aktivít, organizovaných nezávisle od štátnych orgánov, ktorých hlavným cieľom je prinášať spoločenský prospech (či už prostredníctvom netrhovej činnosti, alebo prostredníctvom sociálneho podnikania).

Právna forma má viesť do tejto oblasti poriadok v zmysle ustálenia pojmov a regulácie, odstrániť prekážky, ktoré rozvoju a posilneniu sociálnej ekonomiky bránia, ako aj dotvoriť systém podpory pre podniky sociálnej ekonomiky, ktorý bude spoločensky prijateľný a bude plne dodržiavať pravidlá štátnej pomoci.

Návrh zákona je zameraný na odstránenie konkrétnych aplikačných problémov pri uplatňovaní zákona ako napríklad spresnenie definície znevýhodnenej osoby v zmysle § 2 ods. 5 písm. b) druhého bodu, ktorá nie je uznaná za invalidnú, ale má dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce jej telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia jej plnohodnotnému a účinnému zapojeniu sa do pracovného prostredia v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (napr. osoba so psychiatrickými chorobami, osoba s poruchou autistického spektra a pod.). Navrhované ustanovenie spresňuje spôsob preukazovania takéhoto znevýhodnenia, a to na základe lekárskeho posudku vypracovaného posudkovým lekárom. Navrhuje sa špecifikovať spôsob preukazovania zdravotného postihnutia, nakoľko v praxi dochádza k právnej neistote a k nepochopeniu tohto ustanovenia prevzatého z nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy (Ú. v. EÚ L 187, 26.6.2014) v platnom znení. Preukazovanie je dôležité aj z hľadiska oprávnenosti poskytovania finančných príspevkov pre registrované integračné sociálne podniky (ďalej len „integračný podnik“) zo štátneho rozpočtu ako aj z finančných zdrojov Európskej únie.

Navrhuje sa negatívne vymedziť, že za znevýhodnenú osobu podľa § 2 ods. 5 písm. a) zákona sa nepovažuje poberateľ starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku. Táto zmena sa navrhuje z dôvodu, že sociálne podniky vytvárajú medzitrh práce pre znevýhodnené osoby a zraniteľné osoby, ktoré sa ťažko uplatňujú na otvorenom trhu práce. Návrhom zákona sa navrhuje, že pre účely integračného registrovaného sociálneho podniku sa nepovažuje za znevýhodnenú osobu poberateľ starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku, rovnako ako pri platnom znení zákona sa nepovažuje za zraniteľnú osobu. Znevýhodnené osoby, ktoré sú v zákone definované sú definované z dôvodu, že tieto osoby majú problém integrovať sa na otvorený pracovný trh a to z dôvodu rôznych obmedzení (dlhodobá nezamestnanosť, ľudia s nízkym vzdelaním, zdravotne znevýhodnení, atď.). Za znevýhodnené osoby v zmysle zákona sú naďalej považované osoby nad 50 rokov veku a to práve z dôvodu vekovej diskriminácie na pracovnom trhu. Návrh zákona v žiadnom prípade nezasahuje do možnosti poberateľom starobného

dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku zamestnať sa v sociálnom podniku.

Navrhuje sa návrhom zákona zdefinovať pre integračný podnik fikciu splňania podmienky minimálneho počtu zamestnancov v integračnom podniku podľa § 6 ods. 1 písm. g) pri poklese tohto stanoveného minima a to počas obdobia šiestich mesiacov, ak v tomto období dôjde k doplneniu počtu zamestnancov do povinného minimálneho počtu zamestnancov v integračnom podniku tak, ako to ustanovuje § 6 ods. 1 písm. g). Z praxe vyplynulo naplnenie tejto pôvodnej podmienky ako dosť problematické, nakoľko zamestnávateľ, ak by stratil z akéhokoľvek dôvodu jedného z dvoch zamestnancov, ministerstvo práce by mu v tomto prípade muselo zrušiť štatút registrovaného sociálneho podniku.

Návrhom zákona sa vložia nové ustanovenia do zákona č. 112/2018 Z. z. týkajúce sa problematiky rodinných podnikov, ktoré by vytvorili samostatnú časť a rodinné podnikanie by tak nadobudlo samostatný právny rámec.

Zámerom návrhu zákona v kontexte rodinných podnikov je tieto upraviť zákonnou normou a to predovšetkým s dôrazom na vymedzenie jeho určujúcich znakov, medzi ktorými je existencia rodinných väzieb. Tieto väzby sú pre rodinný podnik zásadné z pohľadu jeho vnútorného fungovania ako aj z pohľadu ich možného vplyvu na samotné podnikanie. Hlavným cieľom rodinného podniku je nepochybne podnikanie v zmysle Obchodného zákonníka, avšak na rozdiel od bežných podnikov, rodinné podniky môžu klásť dôraz aj na kultiváciu rodinných väzieb vo vnútornom prostredí rodinného podniku, posilňovanie rodinných hodnôt a kvality rodinného života, nevynímajúc rozvoj rodinnej hmotnej kultúry a tradície. Rodinný podnik tak neplní len základný cieľ realizácie podnikateľskej činnosti s cieľom tvorby zisku, ale môže mať aj vyšší zámer s cieľom kultivácie a rozvoja rodinného prostredia a tzv. spoločnej rodiny.

V zákone je rodinný podnik upravený spôsobom, kedy sleduje vlastnú autonómnu líniu sprvu bez primárneho presahu do priestoru sociálnej ekonomiky a podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky. Rodinný podnik sa však môže stať aktérom sociálnej ekonomiky, subjektom sociálnej ekonomiky, podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky, či dokonca registrovaným sociálnym podnikom (ak sa tak rozhodne) bez toho, aby sa musel vzdať svojich základných charakteristických znakov ako rodinný podnik.

Rodinný a sociálny podnik spája skutočnosť, kedy oba sledujú vyšší zámer, pričom na jeho podporu vyčleňujú vybrané percento svojho zisku (sociálny podnik viac ako 50 % zisku a rodinný podnik 12 % zisku po zdanení). Podnikateľská činnosť je im v tomto prípade prostriedkom (okrem dosahovania zisku) k dosahovaniu alebo napĺňaniu tohto zámeru.

V línií zákona rodinný podnik sleduje trajektóriu sociálneho podniku v zmysle jeho základného vymedzenia, resp. pomenovania jeho základných atribútov a ďalej v zmysle jeho registrácie s cieľom získania štatútu rodinného podniku. Na druhej strane registrácia, resp. získanie štatútu rodinného podniku bude kvalifikáciou pre prístup k vybraným formám priamej a nepriamej pomoci, ktorá v budúcnosti môže (no i nemusí) v niektorých ohľadoch kopírovať formy pomoci a podpory určenej podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky a sociálnym podnikom. Formy podpory rodinných podnikov nateraz nebudú predmetom zákonnej úpravy.

Nadobudnutie účinnosti návrhu zákona sa navrhuje od 1. januára 2023.

Návrhom zákona sa v súvislosti s úpravou navrhnutou v čl. I novelizuje v čl. II zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, v čl. III zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri, v čl. IV zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, v čl. V zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a v čl. VI zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, s inými zákonmi, s medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, a s právom Európskej únie.

Návrh zákona má pozitívne a negatívne vplyvy na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské prostredie a vplyvy sociálne. Návrh zákona má pozitívny vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, a na informatizáciu spoločnosti. Na životné prostredie a na služby verejnej správy pre občana návrh zákona nemá žiadne vplyvy. Vo všeobecnosti možno skonštatovať, že v každej zo sledovaných oblastí identifikovaných vybraných vplyvov, okrem vplyvov na rozpočet verejnej správy, výrazne prevládajú pozitívne vplyvy.